

DOI: 10.26565/2220-8089-2021-40-04
УДК 32-027.22:659.4:004

Микита Сергійович Шманатов
Аспірант кафедри політології,
Харківський національний
університет ім. В. Н. Каразіна,
майдан Свободи 4, 61022, Харків,
Shmanatov25@outlook.com,
<https://orcid.org/0000-0002-1865-0824>

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ: СПРОБА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ

Здійснена спроба концептуалізації дослідження впливу цифрових технологій у політиці. Проаналізовано сучасну наукову літературу на тему цифрових технологій у політиці, політичній комунікації та політичному публік рілейнз. Виділено підходи до постановки проблеми, а також виклики, з якими стикаються науковці у процесі дослідження цифрових технологій. Проведено аналіз зарубіжної та вітчизняної наукової літератури.

Зазначаються фактори впливу на дослідження, особливості та виклики, які існують для науковців. Проведено комплексний аналіз робіт останніх років. Виділено основні напрями досліджень впливу цифрових технологій на політичні процеси. Зважаючи на їхнє вагоме значення, існує велика кількість досліджень, що висвітлюють питання з різних сторін, які мало пов'язані між собою. Через це проблематично сформулювати їхнє предметне поле або цілісне бачення.

Розглянуто розробки вчених, присвячених впливу цифрових технологій на політичний публік рілейнз, політичну комунікацію, політичну участь, політичні процеси. Проведено аналіз робіт, присвячених політичному активізму, протестному руху, комунікації політичних партій. Розглянуто роботи, присвячені цифровізації зовнішньої та внутрішньополітичних процесів у державі. Проаналізовано поняття цифрової дипломатії та бюрократії. Виявлено, що існують складнощі на етапі визначення підходів до дослідження ролі цифрових технологій у політиці. Зазначається, які існують їх особливості на сучасному етапі. Проаналізовано роботи вітчизняних учених та актуальний стан питання. Здійснено спробу концептуалізації проблеми та визначено виклики, напрями, перспективи вивчення ролі цифрових технологій у політиці.

Ключові слова: цифрові технології, політика, політичний публік рілейнз, політичні процеси, політична комунікація.

Як цитувати: Шманатов, М.С. 2021. Цифрові технології як фактор впливу на політичні процеси: спроба концептуалізації. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Питання політології»*: Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Питання політології» 40: 29-37. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2021-40-04>.

In cites: Shmanatov, Mykyta. 2021. Digital technologies as a factor influencing political processes: an attempt at conceptualization. *The journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Issues of Political Science»* : 40: 29-37. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2021-40-04> (in Ukrainian).

Застосування цифрових технологій за останнє десятиріччя суттєво зросло. Переваги, які вони створюють, стали каталізатором процесу їх повсюдного прийняття та використання. Вони суттєво вплинули на усі сфери життєдіяльності, комунікацію та обмін інформацією. Ці зміни торкнулися і політичних процесів. Значення цифрових технологій ще не визначені повною мірою. Дослідження їхнього впливу відбувається постфактум – в той час як вони вже стали частиною політичних процесів, вчені тільки вивчають цей феномен.

Інтернет дає можливість запроваджувати цифрові технології по всьому світу. Це спонукає політологів до дослідження впливу цифрових технологій на політику та політичні зв'язки з громадськістю як у межах однієї країни, так і у більш широких масштабах (міждержавному, світовому). Надто широкий спектр питань щодо дослідження застосування цифрових технологій змушує звузити фокус аналізу згідно з рамками статті. Тобто метою статті є визначення основних напрямів та проблем досліджень впливу цифрових технологій у політиці.

Основними завданнями є:

- 1) проаналізувати сучасну наукову літературу щодо цифрових технологій в політиці, політичній комунікації, політичному публік рілейшнз;
- 2) з'ясувати основні напрями досліджень впливу цифрових технологій на політичні процеси.

Проблема застосування цифрових технологій у політиці та їх значення відносно нова, і з кожним роком набирає популярності. Відповідно, зростає і науковий інтерес до цієї проблематики. Однак на сьогодні не існує чітко визначеного предметного поля та загальної теорії, методів дослідження. Їх тематика коливається від з'ясування ролі соціальних мереж у політичній комунікації (Strömbäck, Esser 2017), до визначення впливу цифрових технологій на внутрішньо-партійну комунікацію (Stockmann, Scalia 2020), (Deseriis 2020) та ін.

Цифрові технології – одночасно величезний ринок та індустрія, а також платформа ефективності і конкуренто-

спроможності всіх інших ринків та індустрій (*Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки 2018*).

У статті поняття «цифрові технології» використовується у значенні програмних, апаратних та мережевих рішень або забезпечень, які використовуються для комунікації та професійної діяльності. Воно включає використання штучного інтелекту, а також веб-, мобільні, загальнодоступні або платні забезпечення, програми та рішення, що використовуються для діяльності в Інтернеті, соціальних мережах або для мобільної взаємодії. Завдяки цим технологіям інформація в цифровому вигляді може створюватись, зберігатись та поширюватись у великих розмірах та на високій швидкості між користувачами, власниками цифрових пристроїв. Завдяки їм з'явився новий цифровий простір, що перебуває за межею фізичної реальності, але в той же час інтегрується в реальність настільки глибиною, що стає її частиною.

Цифровізація – насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір (*Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки 2018*).

Політичний процес – це функціонування та послідовна зміна соціально-політичної дійсності, політичної системи суспільства, що полягає у відтворенні її компонентів; політична активність соціально-політичних суб'єктів, пов'язана із боротьбою за владу, її утриманням та використанням для своєї мети, а також здійсненням впливу на владні структури.

Один із напрямів дослідження впливу цифрових технологій є виборчий процес. Дослідження М. Солвака та К. Вассіля підтвердили певне підвищення участі громадян через онлайн та частіше формування звички голосувати серед тих, хто робив це вперше (Solvak, Vassil 2018). Однак результати були не настільки суттєвими, щоб значно вплинути на загальний рівень явки.

П. Скаріні, Ж. Жакет, А. Петітпас вважають, що електронне голосування може найбільш позитивно вплинути на рівень залучення громадян, які не користуються його традиційними методами. Нові зручні способи можуть сприяти підвищенню явки серед не найактивніших груп населення, в той час як політично активна частина голосуватиме в будь-якому випадку (Petitpas, Jaquet, Sciarini 2021). Дослідження е-голосування на місцевих виборах у різних «західних» країнах свідчать про позитивну, але незначну динаміку підвищення явки на виборах. Доречніше говорити, про вплив на індивідуальному рівні та певної активізації серед груп, які зазвичай малоактивні. Тобто чим більше існує методів для участі у виборах в державі – тим краще.

О. Кельм, У. Бернхард, М. Доле, М. Ессер, Дж. Стрёмбакта та інші досліджують політичну комунікацію політиків і партій, політичні зв'язки з громадськістю та активність громадян через цифрові технології. В своїх працях вчені доводять, що вибір платформи та форматів комунікації може по-різному впливати на аудиторії та її сприйняття (Kelm, Dohle, Bernhard 2019). Політичні актори активно використовують цифровий простір у своїй діяльності, що посилює їхні комунікаційні можливості. Завдяки власним ресурсам та методам публік рілейшнз у цифровому просторі актори можуть привертати увагу традиційних ЗМІ та впливати на порядок денний (Strömbäck, Esser 2017).

Серед вітчизняних досліджень політичної комунікації та політичного публік рілейшнз, у тому числі в контексті цифрових технологій, можна виділити праці Г. Почепцова, О. Панасенко, Т. Хлівнюк, З. Гадецької, О. Бондарчука та ін. Вчені сходяться у розумінні посилення значення цифрового простору та технологій в публік рілейшнз та політичній комунікації. Нові методи, доступні завдяки цифровізації, можуть бути ефективними як у формуванні зв'язків з громадськістю, розширенні можливостей участі в політиці, так і у політичних кампаніях. Зважаючи на те, що вони вже активно використовуються політичними акторами, науковий підхід може допомогти з'ясувати їхній вплив, ефективність та виклики у політиці та політичних процесах.

Завдяки цифровим технологіям можливе залучення громадян через онлайн простір. Деякі партії у своїй діяльності спираються на цифрові платформи для заохочення до політичної участі громадян. В. Скалія та К. Стокман дослідили, як цифрові платформи можуть впливати на політичні партії. Онлайн платформа Італійської «Партії п'яти зірок» засновувалася на ідеї «прямої демократії» та боротьби з ієрархією. Е-голосування прихильників через сайт партії дозволяє брати участь у вирішенні ключових питань. Проте платформа не повністю відповідає ідеалам прозорості та рівної участі. Теми та терміни голосування визначають тільки лідери, а механізм подальшого обговорення відгуків та пропозицій користувачів відсутній. Тому така платформа певною мірою спрощує політичну участь партійних прихильників, проте не забезпечує «прямої демократії» (Stockmann, Scalia 2020).

М. Дезеріс порівняв, як цифрові платформи двох політичних партій – «П'яти зірок» в Італії та «Піратської партії» Німеччини, вплинули на їхню структуру та розвиток. Ідеологічна різниця між ними прямо вплинула на ідею та можливості розроблених ними платформ. Їх використання мало протилежні результати. Платформа «Партії п'яти зірок» сприяла підвищенню політичної участі громадян та посиленню централізації структури. В той час як платформа «Liquid Feedback», розроблена членами «Піратської партії» Німеччини, спричинила спори та внутрішній розкол (Deseris 2020). Суттєвого впливу ці платформи на структуру, репрезентативність або діяльність партій не здійснили. Хоча досвід використання таких платформ однозначно свідчить про можливий вплив цифрових можливостей на політичну участь у майбутньому.

Одним із ключових напрямів застосування технологій у комунікації є реклама. Таргетована реклама надає переваги у формуванні повідомлення адаптованого до психологічного портрету споживача. Завдяки пошуковим системам та соціальним мережам, онлайн реклама стала популярним способом спілкування з аудиторією. Дослідженням політичної реклами займаються Е. Фаулер, М. Франц, Г. Мартін, З. Песковіц, Т. Рідоут та ін.

Порівняння політичної реклами на телебаченні та у Facebook дозволяє простежити ключові тенденції розвитку цифрових технологій у політичній комунікації. Відповідно до висновків Е. Фаулера, Г. Франца та ін., Facebook створює більш рівне конкурентне поле для політичних гравців порівняно з телебаченням, адже фінансовий бар'єр для запуску рекламної кампанії значно нижчий (Fowler, Franz, Martin, Peskowitz, Ridout 2021). Це не забезпечує фейсбуку рівної репрезентативності, проте дає змогу більшому колу претендентів на політичну посаду мати прямий зв'язок з аудиторіями. Зменшення негативу по відношенню до опонентів, зменшення конструктивної інформації та посилення ідеологічно-партійної складової у комунікації – три основні характерні елементи для реклами в соціальній мережі. Хоча на телебаченні вона все ще залишається домінуючою серед американських політиків, науковці зауважують що використання таргетованої онлайн реклами тільки зростатиме найближчими роками.

Конкурентна боротьба та взаємодія між політичними акторами переноситься у цифровий простір на глобальному, регіональному та локальному рівнях. Це стосується як державних, так і недержавних інститутів. Технології надають змогу акторам формувати свою політику в цифровому просторі, який може стати середовищем взаємовигідної кооперації або інформаційної війни. Завдяки соціальним мережам активізм та протестні рухи набувають все більшої варіативності у своєму розвитку.

Дослідження активізму та протестного руху в цифровому просторі займаються П. Померанцев, С. Джексон, М. Бейлі, Д. Фрілон, С. Буліан, Й. Теохаріс, Дж. Мур, С. Джексон, М. Бейлі та Б. Велес стверджують, що онлайн мережі надали соціальним групам можливість автономно висловлювати свої претензії та привертати до них увагу, незалежно від традиційних наративів. Активізм у цифровому просторі може привести до певних політичних рішень та наслідків. У разі успіху, онлайн-активність груп може посилити протестні рухи та викликати суспільний резонанс. Онлайн-мережі стають можливістю для представлення та обговорення певними соціальними

угрупованнями важливих для них питань (Jackson, Bailey, Welles 2020).

Громадські рухи, правозахисні організації, а також політичні об'єднання використовують цифрові технології для поширення своїх ідей та впливу на формування порядку денного. Д. Фрілон, А. Марвік та Д. Крайс зазначають, що завдяки методам, які можливі на онлайн-платформах, політичні актори намагаються привернути увагу до своїх проблем, розширити вплив або зв'язатися із ЗМІ чи впливовими особами (Freelon, Marwick, Kreiss 2020). Популярність та значною мірою ефективність активізму в мережі спричинили появу та обговорення вченими терміна «цифрова участь», як нової форми політичної участі, а не розширення вже існуючих форм.

Щодо освоєння цифрового простору державними інституціями, то цей процес пов'язаний з явищами цифрової бюрократії та цифрової дипломатії. На думку А. Конькова, цифрова дипломатія сприяє політизації цифрового простору та збільшенню суб'єкт-об'єктних зв'язків у ньому (Коньков 2019). Веб-сайти та сторінки в соціальних мережах міністерств закордонних справ, дипломатичних установ сприяють більшому охопленню та обізнаності щодо своєї політики серед громадян. Діяльність державної дипломатії у цифровому просторі стає загальнодоступною, а інформація на сторінках, заяви та інші матеріали – стають засобом не тільки комунікації із громадянами, але й інструментами впливу на інших акторів. Обмін інформацією, заявами, звинуваченнями стають факторами впливу на міжнародні відносини, а не просто ретрансляцією діяльності в онлайн-просторі.

Так звана цифрова бюрократія – це відносини держави і громадян у цифровому просторі, що повинні значно їх спростити та підвищити якість одночасно для обох сторін. В Україні з вересня 2019 року функціонує Міністерство цифрової трансформації, одна із цілей якого – розвиток інформаційного суспільства. Відповідно до Положення про Міністерство цифрової трансформації України, воно забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері цифровізації, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної

демократії, розвитку інформаційного суспільства (*Положення про Міністерство цифрової трансформації України* 2019). Один із напрямів роботи відомства – розвиток цифрових навичок та прав громадян. Ключовою метою діяльності є досягнення показника 100% доступності публічних послуг для громадян та бізнесу, а також залучення до програми розвитку цифрових навичок 6 млн. українців.

Зростання уваги урядів країн до цифрової трансформації держави свідчить про важливість цього аспекту розвитку та його перспективу в глобальному масштабі. В цьому контексті цифровізація внутрішньої та зовнішньої політики є важливим елементом політичного процесу. Державні, недержавні, політичні інститути освоюють новий простір, який має набір своїх характеристик та особливостей, і що важливо – динамічну природу розвитку.

Загалом розвиток цифрових технологій впливає практично на всі аспекти політики. Зосереджуючись на окремих питаннях цього процесу, за останні роки вчені утворили спеціалізацію досліджень. Швейцарський політолог Ф. Джиларді у своїй спробі концептуалізувати дослідження впливу цифрових технологій в політиці, виділяє їх три ключові аспекти: політична комунікація, політична участь та формування політики (Gilardi 2021). Ці три процеси включають важливі елементи ліберальних демократій: вибори та референдуми, політична поведінка, колективні дії (участь у політиці спільноти), політична комунікація, прийняття рішень, державне та публічне управління (Fung, Gilman, Shkabatur 2013).

У політичній комунікації цифрові технології збільшили можливості впливу таких інструментів, як дезінформація, фейкові новини та політична поляризація. Вивченням цих процесів займаються Р. Леві, Б. Лайонс, К. Гес та ін. Вчені зазначають, що ключовим елементом цифрових екосистем у політичній комунікації є швидкість поширення інформації, в тому числі фейкової (Guess, Lyons 2020). Р. Леві стверджує, що не зважаючи на поширені думки про вагомий вплив технологій на поширення дезінформації, емпіричних даних які б підтверджували суттєвий рівень поглинання дезінформації суб'єктом, в цифровому просторі відсутні.

Щодо впливу на політичну поляризацію, то останні з досліджень лише підтверджують факт побічного впливу на цей процес, адже людина не залишається повністю ізольована від політичної інформації іншого характеру (Levy 2021).

На політичну участь цифрові технології можуть впливати в декількох аспектах. Серед них Ф. Джиларді виділяє: електронне голосування, цифрові платформи для політичної та партійної взаємодії, а також політичний активізм, в тому числі протестний рух (Gilardi 2021).

Одним із напрямів досліджень впливу технологій на політику є використання штучного інтелекту в сфері державних послуг, а також використання цифрових технологій у державному управлінні, тобто електронне урядування або «цифрова бюрократія». Серед дослідників цього напрямку можна назвати К. Хартмана, Г. Вензельбургера, С. Брайне, Дж. Данакера, Р. Кенеді та ін. Як зазначає Хартман, застосування інтелекту пов'язано з етичним питанням неупередженості алгоритмів під час прийняття рішень та надання послуг, що потребує не тільки високопрофесійних навичок спеціалістів, але й відповідний рівень неупередженості для розробки алгоритмів, які будуть впроваджені у взаємодію з громадянами (Hartmann, Wenzelburger 2021). Дж. Данакер, Р. Кенеді та ін. звертають увагу на те, що самі по собі алгоритми штучного інтелекту не є чимось унікальним, бо можуть у своїй основі мати упередження, які існують у суспільстві. Це може підсилити дискримінаційний тиск, під виглядом об'єктивності алгоритмів (Danaher, Hogan, Noone 2017). Тому для ефективної цифровізації держава повинна розв'язати цілий ряд проблем, пов'язаних із дискримінацією громадян, прозорістю алгоритмів штучного інтелекту в роботі та ролі людини в цьому процесі.

Визначення ключових проблем, пов'язаних із використанням і впливом цифрових технологій перебуває під впливом політики. Постановка проблеми та визначення підходів для їх розв'язання залежать не тільки від науковців, а й від політичної ситуації в країні, політичної еліти. Існує загальне розуміння вченими важливості цифрових технологій та цифрового простору в політиці. Все більше

зростає увага держав до переваг цифровізації у різних сферах життєдіяльності суспільства та можливих загроз від її безмежного запровадження.

Дослідження впливу цифрових технологій у політиці переважно пов'язані з американським політичним контекстом, що впливає на підходи до постановки та розв'язання проблем. Визначення того, які саме загрози створюють цифрові технології та який вплив здійснюють на політику – предмет не тільки наукових досліджень, а й політичних дискусій та обговорень.

Вплив цифрових технологій на політичні процеси вчені вивчають в кількох напрямках – політична комунікація, онлайн-реклама, значення для формування порядку денного та політичної активності громадян, потенціал та ризики використання штучного інтелекту в державі. У полі зору дослідників перебувають питання цифровізації дипломатії, державного апарату. Важливий напрям досліджень пов'язаний із впливом цифрових технологій на політичну участь – функціонування політичних акторів, політичний активізм та протестні рухи. Дослідники вивчають питання взаємодії політичних рухів у цифровому просторі, їх методів, специфіки та вплив на реальний перебіг подій. Роботи вчених стосуються визначення проблем та загроз, регулювання, можливостей та потенціалу цифрових технологій у політиці та політичних процесах.

У загальному вигляді можна виділити кілька ключових напрямів досліджень:

- 1) проблеми регулювання цифрового простору в політиці;
- 2) цифрові технології в політичній комунікації;
- 3) політична он лайн реклама;
- 4) цифровізація держави та бюрократичних процесів;
- 5) цифрові технології в політичному публік рілешнз;
- 6) вплив цифрових технологій на політичну участь.

Вірогідно, що вплив цифрових технологій на політику зростатиме. Напевне в цьому твердженні вчені сходяться найбільше. Підвищуватиметься увага державних органів та міжнародної спільноти до цих процесів. Цифровий простір вже зараз впливає на політику та використовується політичними суб'єктами. Він створює не

тільки можливості, але й нові форми політичної комунікації, участі та взаємодії. Поляризація суспільства, політичних рухів та ідеологій поширюється в цифровий простір разом із діяльністю політичних суб'єктів.

Таким чином, цифровізація політики та політичних процесів – це багатогранне явище, для якого характерний їх взаємовплив. Наразі вчені активно вивчають згадані процеси, хоча існує певне домінування фокусу на американській політиці та наукових підходах до визначення проблем.

У такій ситуації дослідження політики кризь «цифрову призму» потребує всебічного вивчення та напрацювання підходів ученими із різних країн. Вплив цифрових технологій в політиці не обмежується одним регіоном, тому потребує уваги до політичних систем, акторів, політичних процесів різних країн. Це сприятиме збільшенню наукової складової та певною мірою стримуватиме політичний вплив на постановку проблем та розробку їх розв'язання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Strömbäck, J., & Esser, F. 2017. How Political Actors Use the Media. A Functional Analysis of the Media's Role in Politics. In: Aelst, P. van, Walgrave, S. *Political Public Relations and Mediatization: The Strategies of News Management*. UK: Basingstoke, Palgrave 63-83.
2. Stockmann, C. and Scalia, V. 2020. "Democracy on the Five Star Movement's Rousseau platform", *European Politics and Society* 21(5): 603-617. URL: <https://flore.unifi.it/retrieve/handle/2158/1245019/614732/Democracy%20on%20the%20Five%20Star%20Movement%20s%20Rousseau%20platform%20%282%29.pdf>
3. Deseriis, M. 2020. "Digital movement parties: a comparative analysis of the technopolitical culture and the participation platform forms of the Movimento 5 Stelle and the Piratenpartei", *Information, Communication & Society* 23(12): 1770-1786. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2019.1631375>
4. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>
5. Solvak, M. and Vassil, K. 2018. "Could Internet Voting Halt Declining Electoral Turnout? New Evidence That E-Voting Is Habit Forming",

- Policy & Internet* 10(1): 4-21. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/poi3.160>
6. Petitpas, A., Jaquet, J. M., and Sciarini, P. 2021. "Does E-Voting matter for turnout, and to whom?", *Electoral Studies* 71. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2020.102245>
7. Kelm O, Dohle M. and Bernhard, U. 2019. "Politicians' Self-Reported Social Media Activities and Perceptions: Results From Four Surveys Among German Parliamentarians", *Social Media + Society*". April. <https://doi.org/10.1177/2056305119837679>
8. Fowler, E., Franz, M., Martin G., Peskowitz Z. & Ridout T. 2021. "Political Advertising Online and Offline", *American Political Science Review* 115(1): 130-149. <https://doi.org/10.1017/S0003055420000696>
9. Jackson, S. J., Bailey, M. and Welles, B. F. 2020. # *Hashtag Activism: Net works of race and gender justice*. MIT Press. URL: <https://mitpress.mit.edu/books/hashtagactivism>
10. Freelon, D., Marwick, A. and Kreiss, D. 2020. "False equivalencies: Online activism from left to right", *Science* 369(6508): 1197-1201. <https://doi.org/10.1126/science.abb2428>
11. Коньков, А.Е. 2019. "Цифровизация политических отношений: грани познания и механизмы трансформации", *Контуры глобальных трансформаций: политика, экономика, право* 12(6): 6-28. <https://doi.org/10.23932/2542-0240-2019-12-6-1>
12. *Положення про Міністерство цифрової трансформації України від 18 вересня 2019 р.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>
13. Gilardi, F. 2022. *Digital Technology, Politics, and Policy-Making*. Cambridge: Cambridge University Press. URL: <https://fabriziogilardi.org/resources/papers/Digital-Technology-Politics-Policy-Making.pdf>
14. Fung, A., Russon Gilman, H. and Shkabatur, J. 2013. "Six models for the internet + politics", *International Studies Review* 15(1): 30-47. URL: <https://www.istor.org/stable/24033166>
15. Guess, A., & Lyons, B. 2020. Misinformation, Disinformation, and Online Propaganda. In: Persily, N. & Tucker, J. (Eds.). *Social Media and Democracy: The State of the Field, Prospects for Reform* 10-33. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108890960>
16. Levy, R. 2021. "Social Media, News Consumption, and Polarization: Evidence from a Field Experiment", *American Economic Review* 111 (3): 831-70. URL: <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/aer.20191777>
17. Hartmann, K. and Wenzelburger, G. 2021. "Uncertainty, risk and the use of algorithms in policy decisions: a case study on criminal justice in the USA", *Policy Sciences* 54(2): 269-287. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11077-020-09414-y>
18. Danaher, J., Hogan, M., Noone C., et al. 2017. "Algorithmic governance: Developing a research agenda through the power of collective intelligence", *Big Data & Society*. December. <https://doi.org/10.1177/2053951717726554>

Стаття надійшла до редакції 05.10.2021

Стаття рекомендована до друку 19.10.2021

Mykyta Shmanatov

PhD Student, Department of Political Science,
V. N. Karazin Kharkiv National University
Independence Square 4, 61022, Kharkiv, Ukraine,
Shmanatov25@outlook.com,
<https://orcid.org/0000-0002-1865-0824>

DIGITAL TECHNOLOGIES AS A FACTOR INFLUENCING POLITICAL PROCESSES: AN ATTEMPT AT CONCEPTUALIZATION

The article attempts to conceptualize the study of the impact of digital technology in politics. It analyzes the current academic literature on the topic of digital technologies in politics, political communication and political public relations. The approaches to the formulation of the problem, as well as the challenges faced by scientists in the study of digital technology are highlighted. The analysis of foreign and domestic scientific literature is carried out. The article points out the factors influencing the research of the problem, the features and challenges that exist for scientists. A comprehensive analysis of scientific papers of recent years was carried out. Author attempts to identify the main areas of research on the impact of digital technologies on political processes. Due to their importance, there is a large number of studies that cover issues from different sides, little

related to each other. Therefore it is problematic to form their subject field or a holistic view. Considered the development of scientists devoted to the impact of digital technologies on political public relations, political communication, political participation, political processes. The analysis of research devoted to political activism, protest movement, communication of political parties. Researches devoted to the digitalization of foreign and domestic political processes in the state were considered. The concepts of digital diplomacy and bureaucracy are analyzed. It was found that there are difficulties at the stage of defining approaches to the study of the role of digital technologies in politics. It is noted what their features are at the present stage. Analyzed the works of domestic scientists and the current state of the issue. The paper attempts to conceptualize and identify the problems, directions, and prospects for the study of the impact of digital technologies in politics.

Keywords: digital technologies, politics, political public relations, political processes, political communication.

REFERENCES

1. Strömbäck, J., & Esser, F. 2017. How Political Actors Use the Media. A Functional Analysis of the Media's Role in Politics. In: Aelst, P. van, Walgrave, S. *Political Public Relations and Mediatization: The Strategies of News Management*. UK: Basingstoke, Palgrave 63-83.
2. Stockmann, C. and Scalia, V. 2020. "Democracy on the Five Star Movement's Rousseau platform", *European Politics and Society* 21(5): 603-617. URL: <https://flore.unifi.it/retrieve/handle/2158/1245019/614732/Democracy%20on%20the%20Five%20Star%20Movement%20s%20Rousseau%20platform%20%282%29.pdf>
3. Deseriis, M. 2020. "Digital movement parties: a comparative analysis of the technopolitical culture and the participation platform forms of the Movimento 5 Stelle and the Piratenpartei", *Information, Communication & Society* 23(12): 1770-1786. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2019.1631375>
4. *On approval of the Concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020 and approval of the action plan for its implementation*. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (in Ukrainian).
5. Solvak, M. and Vassil, K. 2018. "Could Internet Voting Halt Declining Electoral Turnout? New Evidence That E-Voting Is Habit Forming", *Policy & Internet* 10(1): 4-21. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/poi3.160>
6. Petitpas, A., Jaquet J. M., and Sciarini, P. 2021. "Does E-Voting matter for turnout, and to whom?", *Electoral Studies* 71. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2020.102245>
7. Kelm O, Dohle, M. and Bernhard, U. 2019. "Politicians' Self-Reported Social Media Activities and Perceptions: Results From Four Surveys Among German Parliamentarians", *Social Media + Society*". April. <https://doi.org/10.1177/2056305119837679>
8. Fowler E., Franz M., Martin G., Peskowitz Z. & Ridout T. 2021. "Political Advertising Online and Offline", *American Political Science Review*, 115(1):130-149. <https://doi.org/10.1017/S0003055420000696>
9. Jackson, S. J., Bailey, M. and Welles, B. F. 2020. # Hashtag Activism: Net works of race and gender justice. MIT Press. March 2020. URL: <https://mitpress.mit.edu/books/hashtagactivism>
10. Freelon, D., A. Marwick, A. and Kreiss, D. 2020. "False equivalencies: Online activism from left to right", *Science* 369(6508): 1197-1201. <https://doi.org/10.1126/science.abb2428>
11. Konkov, A.E. 2019. "Digitalization in Political Relations: Planes for Perception and Mechanisms for Transformation", *Global Infrastructure in the Digital Age* 12(6):6-28. URL: <https://doi.org/10.23932/2542-0240-2019-12-6-1> (In Russian)
12. *Regulations on the Ministry of Digital Transformation of Ukraine of September 18, 2019*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text> (in Ukrainian).
13. Gilardi, F. 2022. *Digital Technology, Politics, and Policy-Making*. Cambridge: Cambridge University Press. URL: <https://fabriziogilardi.org/resources/papers/Digital-Technology-Politics-Policy-Making.pdf>
14. Fung, A., H. Russon Gilman, H. and Shkabatur, J. 2013. "Six models for the internet + politics", *International Studies Review* 15(1), 30-47. URL: <https://www.istor.org/stable/24033166>
15. Guess, A., & Lyons, B. 2020. Misinformation, Disinformation, and Online Propaganda. In: N. Persily & J. Tucker (Eds.). *Social Media and Democracy: The State of the Field, Prospects for Reform* 10-33. Cambridge: Cambridge University Press.
16. Levy, R. 2021. "Social Media, News Consumption, and Polarization: Evidence from a Field Experiment", *American Economic Review* 111 (3): 831-70. URL:

<https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/aer.20191777>

17. Hartmann, K. and Wenzelburger, G. 2021. "Uncertainty, risk and the use of algorithms in policy decisions: a case study on criminal justice in the USA", *Policy Sciences* 54(2), 269-287. URL:

<https://link.springer.com/article/10.1007/s11077-020-09414-y>

18. Danaher J, Hogan MJ, Noone C, et al. 2017. Algorithmic governance: Developing a research

agenda through the power of collective intelligence. *Big Data & Society*. December. <https://doi.org/10.1177/2053951717726554>

The article was received by the editors
05.10.2021

The article is recommended for printing
19.10.2021.

Никита Сергеевич Шманатов

Аспирант кафедры политологии,
Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина
площадь Свободы 4, 61022, Харьков,
Shmanatov25@outlook.com
<https://orcid.org/0000-0002-1865-0824>

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ФАКТОР ВЛИЯНИЯ НА ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ: ПОПЫТКА КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИИ

Предпринята попытка концептуализации исследования влияния цифровых технологий в политике. Проанализирована современная научная литература на тему цифровых технологий в политике, политической коммуникации и политическом публичном рилейнзе. Выделены подходы к постановке проблемы, а также вызовы, с которыми сталкиваются ученые в процессе исследования цифровых технологий. Проведен анализ зарубежной и отечественной научной литературы.

Указываются факторы влияния на исследования, особенности и вызовы, существующие для ученых. Проведен комплексный анализ работ последних лет. Выделены основные направления исследований влияния цифровых технологий на политические процессы. Учитывая их важное значение, существует большое количество исследований, освещающих вопросы с разных сторон, мало связанных между собой. Поэтому проблематично сформировать их предметное поле или целостное видение.

Рассмотрены разработки ученых, посвященные влиянию цифровых технологий на политический публич рилейнз, политическую коммуникацию, политическое участие, политические процессы. Проведен анализ работ, посвященных политическому активизму, протестному движению, коммуникации политических партий. Рассмотрены работы, посвященные цифровизации внешнего и внутривнутриполитического процесса в государстве. Проанализированы понятия цифровой дипломатии и бюрократии.

Выявлено, что есть трудности на этапе определения подходов к исследованию роли цифровых технологий в политике. Отмечается, какие существуют их особенности на современном этапе. Проанализированы работы отечественных ученых и актуальное состояние вопроса. Предпринята попытка концептуализации проблемы и определены вызовы, направления, перспективы изучения роли цифровых технологий в политике.

Ключевые слова: цифровые технологии, политика, политический публич рилейнз, политические процессы, политическая коммуникация.